

Asia: VN/19178/2023

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle laiksi verkon välityspalvelujen valvonnasta ja eräksi muiksi laeiksi (DSA:n toimeenpano)

1. Yleistä

Yleistä

a) Luonnoksen sivuilla 27–28 on lausuttu ”Tavaroiden ja palvelujen lainmukaisuudesta on säädetty tuoteturvallisuus- ja markkinavalvontalainsäädännössä sekä tavara- ja palvelukohtaisessa erityislainsäädännössä. Laittomien hyödykkeiden valvonta on Suomessa muiden kuluttajaviranomaisten kuten esimerkiksi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston, Ruokaviraston, Fimean, Tullin, Finanssivalvonnan sekä Liikenne- ja viestintäviraston tehtävä.” Lisäksi luonnoksen sivulla 45 viimeisessä kappaleessa on lausuttu ”Suomessa laittomien tuotteiden ja palvelujen valvonta kuuluu muille kuluttajaviranomaisille kuin kuluttaja-asiamiehelle.”

Kuluttaja-asiamies haluaa todeta roolistaan laittomien hyödykkeiden markkinoinnin valvonnassa ja selvyuden vuoksi täsmentää luonnoksessa todettua ja lausuu, että kuluttaja-asiamiehellä on yhteisön lainsäädäntöön perustuva toimivalta puuttua myös laittomien tavaroiden ja palvelujen tai esimerkiksi vaarallisten tavaroiden, kuten porakone, markkinointiin. Kansallisesti tämä ilmenee valtioneuvoston asetuksesta 601/2008 eli niin sanotusta sopimattomien menettelyjen mustasta listasta (1§:n 8 kohta). Yleensä laittomien hyödykkeiden markkinoinnin valvonta edellyttää kuitenkin, että esimerkiksi jokin edellä mainituista laittomia hyödykkeitä valvovista viranomaisista on tehnyt arvion siitä, että hyödyke on laiton. Kyse voi olla myös hyödykkeistä, jotka eivät ole laittomia, mutta joita voidaan markkinoida ja myydä laillisesti vain tietyin ehdoin ja/tai tietyin rajoituksin.

b) Luonnoksen sivulla 28 on lausuttu ”Elinkeinonharjoittajalle voidaan määrätä seuraamusmaksu eräiden kuluttajansuojalain (38/1978) säännösten rikkomisesta”.

Vaikka kirjoitettu on sinänsä totta ja lauseen sisältävässä kappaleessa asiaa avataan enemmänkin, kuluttaja-asiamies esittää, että lause kirjoitettaisiin muotoon ”Elinkeinonharjoittajalle voidaan määrätä seuraamusmaksu eräiden kuluttajansuojasäädösten rikkomisesta”. Kappaleen aloittaminen

viittaamalla nimenomaisesti kuluttajansuojalakiin antaa turhan kapean kuvan niistä säännöksistä, joiden rikkomisesta seuraamusmaksu voidaan määrätä.

c) Luonnoksen sivulla 46 on lausuttu ”Valvontapäätös ja siihen liittyvä uhkasakko olisi hallinnollisena seuraamuksena uusi digipalvelusäädökseen liittyvä keino kuluttaja-asiamiehelle. Kuluttajansuojalain valvonnassa kuluttaja-asiamies ei tee hallintopäätöksiä, lukuun ottamatta niitä harvinaisia tilanteita, joissa käytetään verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyviä toimivaltuuksia.”

Kuluttaja-asiamies lausuu tarkemmin luonnoksen 9 §:n mukaisesta valvontapäätöksestä tämän lausunnon kohdassa 4 Seuraamukset digipalvelusäädöksen rikkomisesta, mutta lausuu viitattuun kohtaan tässä vaiheessa seuraavaa:

c.1.) Luonnoksen 9 §:n säädöskohtaisissa perusteluissa sivulla 57 viitataan lain 661/2012 10 §:ään. Kuluttaja-asiamies lukee luonnokseen kirjoitettua siten, että valvontapäätös vastaa asiallisesti laissa 661/2012 tarkoitettua kuluttaja-asiamiehen kieltä. Erona luonnostellussa laissa ja kuluttajansuojalaissa olisi vain se, että lausunnon kohteena olevassa laissa menettelyä/keinoa kutsutaan valvontapäätökseksi ja kuluttajansuojalaissa kielloksi.

Jos tarkoitus on, että valvontapäätös tarkoittaa kuluttaja-asiamiehen osalta asiallisesti samaa kuin kieltä siten kuin kuluttajansuojalaissa ja laissa 661/2012 on säädetty, tämä olisi syytä tuoda luonnoksessa selkeästi esille. Mikäli näin ei ole, vaan niillä tarkoitetaan eri asioita, sekin olisi syytä täsmentää luonnokseen.

c.2.) Kuluttaja-asiamiehen näkemyksen mukaan valvontapäätöksen kutsuminen luonnoksessa hallinnolliseksi seuraamukseksi tai hallintopäätökseksi jää epämääräiseksi, jos valvontapäätöksessä on kyse mahdollisuudesta kuluttaja-asiamiehen kiellon määräämiseen. Kuluttaja-asiamiehen kiellot eivät ole hallintopäätöksiä. Se, johon kuluttaja-asiamiehen kieltä kohdistuu, voi saattaa asian hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Asia käsitellään markkinaoikeudessa markkinaoikeudellisena asiana eli osin siten kuin oikeudenkäymiskaassa riita-asian käsittelystä säädetään, eikä siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

c.3.) Mitä edellä on lausuttu, koskee myös lain 566/2020 12 §:ssä tarkoitettua verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyviä toimivaltuuksia. Myöskään näitä asioita ei käsitellä hallintoprosessuaalisessa järjestyksessä, mikäli päätös myöhemmin riitautetaan, vaikka viranomaisessa tehtävä päätös onkin hallintopäätös.

2. Valvovat viranomaiset ja niille osoitetut valvontatehtävät

Valvovat viranomaiset ja niille osoitetut valvontatehtävät

Kuluttaja-asiamiehellä ei lausuttavaa tähän.

3. Viranomaisten tutkintavaltuudet

Viranomaisten tutkintavaltuudet

a) Luonnoksen 4 §:n mukainen tiedonsaantioikeus on rajattu välttämättömiin tietoihin. Tältä osin kuluttaja-asiamies viittaa lain 566/2020 6 §:ään, joka on rajattu asian selvittämiseksi tarpeellisiin tietoihin ja välttämättömiin tietoihin vain, kun kyseessä on mm. erityisiä henkilötietoryhmiä koskevat tiedot. Kuluttaja-asiamies esittää, että luonnoksen 4 §:n muotoilussa voitaisiin yhdenvertaisuuden vuoksi ottaa laissa 566/2020 valittu lähestymistapa.

b) Luonnoksen 4 §:n mukainen tiedonsaantioikeus, kuten edellä on todettu, on luonnoksessa rajattu välttämättömiin tietoihin. Sen sijaan luonnoksen 6 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen perusteeksi riittää merkitykselliset tiedot. Onko niin, että elinkeinonharjoittajan toimitiloihin voidaan tehdä tarkastus kevyemmin perustein, kuin että tietoa pyydetäisiin esimerkiksi kirjeitse?

c) Luonnoksen 21 §:n osalta perusteluissa todetaan sivulla 75, että ”siltä osin kuin on kyse kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan 2 §:n nojalla kuuluvasta tilanteesta, kuluttaja-asiamiehellä olisi lain kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista 4 §:n nojalla käytettävissään myös mainitun lain 12 §:n mukaiset verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvät toimivaltuudet”. Kuluttaja-asiamiehen näkemyksen mukaan asia tulisi selvyiden vuoksi sekä toimivaltuuksiin liittyvien tulkintaongelmien välttämiseksi nostaa lain tasolle.

4. Seuraamukset digipalvelusäädöksen rikkomisesta

Seuraamukset digipalvelusäädöksen rikkomisesta

Luonnoksen 9 §:n mukainen valvontapäätös:

a) Tarkoittaako valvontapäätös kuluttaja-asiamiehen osalta asiallisesti samaa kuin kielto siten kuin kuluttajansuojalaissa ja laissa 661/2012 on säädetty. Tämä tulisi selkeästi käydä ilmi pykälästä tai säädöskohtaisesta perustelusta.

b) Kun kuluttaja-asiamiehen määräämillä kielloilla pyritään nimenomaan siihen, että vastaaja sakon uhalla pidättäytyy jostakin (kieltomääräys), onko valvontapäätöksessä kyse myös siitä, että vastaaja voidaan velvoittaa suorittamaan tietty asia eli sille voidaan asettaa sakon uhalla suoritusvelvollisuus. Tämä tulisi selkeästi käydä ilmi pykälästä tai säädöskohtaisesta perustelusta.

c) Luonnoksen 9 §:ssä todetaan, että toimivaltaiset viranomaiset voivat tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan velvoittaa päätöksellään sen, joka rikkoo asetusta tai tätä lakia, lopettamaan asetuksen rikkominen ja velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräjassa. Esimerkiksi luonnoksen 12 §:ssä todetaan puolestaan, että viranomainen voi asettaa tämän lain mukaisen veloitteen tehosteeksi uhkasakon välityspalvelun tarjoajalle ja asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulle muulle henkilölle. Kuluttaja-asiamiehen näkemyksen mukaan säännöksissä olevia viittauksia lakiin ja asetukseen olisi syytä täsmentää/yhdenmukaistaa.

Luonnoksen 10 §:n mukainen sitoumus:

Luonnostellussa 10 §:ssä ei ole mainintaa kuluttaja-asiamiehestä. Kuluttaja-asiamiehen edellyttämät sitoumukset pohjautuvat kuluttaja-asiamiehen neuvotteluvollisuuteen (laki 661/2012, 9 §), ja niillä pyritään saamaan elinkeinonharjoittaja luopumaan vapaaehtoisesti lainvastaisesta menettelystä.

Luonnoksen 12 §:n mukainen uhkasakko:

Kuluttaja-asiamies katsoo, että uhkasakkoa koskevan sääntelyn yhteydessä on luonnoksessa huomioitava myös se, mitä kuluttaja-asiamies lausuu luonnoksen 9 §:n mukaisesta valvontapäätöksestä.

Luonnoksen 15 §, 16 § ja 19 §:n mukainen seuraamusmaksu:

Kuluttaja-asiamies kiinnittää huomiota siihen, miten viittaukset lakiin 566/2020 on toteutettu luonnoksen 15, 16 ja toisaalta 19 §:n osalta sekä lisäksi katsoo, että olisi sääntelyn yhdenmukaisuuden kannalta selkeää, mikäli viittauksissa omaksuttaisiin yhdenmukainen tapa.

5. Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegio

Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegio

Kuluttaja-asiamiehellä ei lausuttavaa tähän.

6. Muut asiat

Muut asiat

Kuluttaja-asiamiehellä ei muuta lausuttavaa.

Repo Rasmus
Kilpailu- ja kuluttajavirasto